

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اُنس با قرآن کریم

قرائت و درک تدریجی
معنای آیات قرآن کریم

جلد سوم
جزء های ۱۰ تا ۱۵ قرآن کریم

وکیل، مسعود، ۱۳۴۲-

انس با قرآن کریم: قرائت و درک تدریجی معنای آیات قرآن کریم / تنظیم و تألیف مسعود وکیل، شعله خسروی. - تهران: مدرسه، ۱۳۸۲-

ج

I.S.B.N: 964-385-335-7 (ج. ۱) -

I.S.B.N: 964-385-710-7 (ج. ۲)

نمایه

منفوجات: ج. ۱. (جزءهای اول تا پنجم قرآن کریم).

ج. ۲. (جزءهای ۱۰ تا ۱۵ قرآن کریم).

ج. ۳: ۱۳۸۵.

۱. قرآن - راهنمای آموزشی. ۲. قرآن - قرائت - راهنمای آموزشی. ۳. قرآن - ترجمه - راهنمای آموزشی. الف. خسروی،

شعله، ب. مدرسه. ج. عنوان. د. عنوان: قرائت و درک تدریجی معنای آیات قرآن کریم.

۲۹۷/۱۰۷

۸ الف و ۲ / ۶۵ BP

* ۸۳۰۶۷۵۹ م

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
وزارت آموزش و پرورش

انس با قرآن کریم (قرائت و درک تدریجی معنای آیات قرآن کریم)

جلد سوم (جزءهای ۱۰ تا ۱۵ قرآن کریم)

تنظیم و تألیف: مسعود وکیل و شعله خسروی

طرح جلد از: مریم السادات مصلاهی

طراح گرافیک: علی دانشور

چاپ اول: ۱۳۸۵

تیراژ: ۵۰۰۰ نسخه

لیتوگرافی، چاپ و صحافی از: چاپخانه مدرسه

حق چاپ محفوظ است

شابک ۷-۷۱۰-۳۸۵-۹۶۴

ISBN 964-385-710-7

نشانی: تهران، خیابان سپهبد قری، پل گریمنان زند، کوچه شهید محمود حقیقت طلب، شماره ۳۶

تلفن: ۸۸۸۰۰۳۲۴-۹ (دورنویس) / ۸۸۹۰۳۸۰۹ (فاکس)

بسم الله الرحمن الرحيم

اللهم صل على محمد و آل محمد و عجل فرجه

خدای بزرگ را سپاس می‌گوییم که توفیق تألیف جلد سوم کتاب انس با قرآن کریم را عنایت نمود. از خداوند متعال توفیق روزافزون همه علاقه‌مندان و قرآن‌آموزان عزیز را مسألت داریم. برای استفاده بیشتر از این مجموعه توصیه می‌شود که یک بار دیگر پیش‌گفتار جلد اول و دوم را به دقت مطالعه کنید.

همان‌طور که در پیش‌گفتار جلد دوم بیان شده است مهم‌ترین رمز انس با قرآن کریم و درک تدریجی معنای آیات کریمه، خواندن مستمر و روزانه قرآن کریم است. همان‌طور که می‌دانید قرائت قرآن کریم از روی این مجموعه و انجام تمرین‌های حاشیه‌ای صفحات، به این معنا نیست که توانایی درک معنا و ترجمه همه آیات را فراهم آورد. این توانایی، محصول مؤانست و ممارست دائمی با قرآن کریم است؛ ولی به خوبی احساس کرده‌اید که چگونه به تدریج توانایی بیشتری در فهم معنای آیات قرآن پیدا می‌کنید.

اینک برای استفاده بیشتر، به نکات و توضیحات زیر توجه کنید:

۱- از آغاز جزء ششم قرآن کریم (صفحه ۱۰۲ در جلد دوم) و نیز در این جلد، بخشی از هر آیه، که می‌توان آن را به کمک کلمات معنا شده در صفحات قبل ترجمه کرد، رنگی چاپ شده است. این بخش، گاهی یک جمله کامل، گاهی یک ترکیب ساده و گاهی فقط یک کلمه است. بدیهی است هرچه ترکیب‌ها و عبارت‌های یک آیه با پیوستگی بیشتری رنگی باشد، معنای آن عبارت و آیه روشن‌تر خواهد بود. گاهی یک یا چند کلمه که رنگی نشده، ممکن است به علت معنا شدن آن در صفحات بعدی، در فهرست الفبایی معنای کلمات در آخر کتاب آمده باشد. از این رو می‌توانید با مراجعه به این فهرست، معنای کامل ترآیه را درک کنید. هم‌چنین در صورت وجود ابهام در معنای یک آیه یا علاقه به دانستن معنای کامل آن، می‌توانید به قرآن دارای ترجمه مراجعه کنید.

۲- از یاد بردن معنای یک کلمه اهمیت زیادی ندارد؛ در صورت نیاز به فهرست کلمات در پایان کتاب مراجعه کنید. برای دستیابی آسان به معنای کلمات، همه کلمات معنا شده از جلد اول تا جلد سوم به صورت الفبایی در پایان همین کتاب آمده است و شماره مقابل هر کلمه، نشان دهنده صفحه‌ای است که این کلمه اولین بار در آن صفحه معنا شده است.

۳- هر چند در این مجموعه قواعد صرف و نحو زبان عربی بیان نمی‌شود، ولی دانستن برخی قواعد بسیار ساده و پرکاربرد می‌تواند شما را در فهم معنای بسیاری از کلمات جدید کمک کند. با فراگیری این قواعد، توانایی خود را در شناخت معنای کلمات جدید افزایش دهید. برخی از مهم‌ترین این قواعد به شرح زیر است.

الف - معنا کردن فعل مفرد مؤنث ماضی با دانستن معنای فعل مذکر آن یا برعکس؛

مانند:

قَالَ: گفت	←	قَالَتْ: گفت
عَمِلَ: عمل کرد	←	عَمِلَتْ: عمل کرد
حَسُنْتَ: خوب بود	←	حَسُنَ: خوب بود
سَاءَ: چه بد است	←	سَاءَتْ: چه بد است
أَرْسَلَ: فرستاد	←	أَرْسَلَتْ: فرستاد
اِتَّخَذَ: گرفت	←	اِتَّخَذَتْ: گرفت
تَمَّ: تمام و کامل شد	←	تَمَّتْ: تمام و کامل شد

همان‌طور که ملاحظه می‌کنید، با افزودن یا کاستن حرف «ت» ساکن به آخر فعل مفرد ماضی غائب، فعل دیگری به دست می‌آید که کاملاً هم معنای آن است.

ب - معنا کردن فعل جمع از روی فعل مفرد یا برعکس، مانند:

۱- ب: در فعل‌های ماضی:

جَعَلَ: قرار داد	←	جَعَلُوا: قرار دادند
سَجَدُوا: سجده کردند	←	سَجَدَ: سجده کرد

ضَلَّ: گمراه شد	←	ضَلُّوا: گمراه شدند
أَصْلَحَ: کار نیک کرد	←	أَصْلَحُوا: کار نیک کردند
دَخَلُوا: داخل شدند	←	دَخَلَ: داخل شد
اتَّبَعَ: پیروی کرد	←	اتَّبَعُوا: پیروی کردند
استجاب: پذیرفت	←	استجابوا: پذیرفتند
قَتِلوا: کشته شدند	←	قُتِلَ: کشته شد

همان طور که ملاحظه می کنید، با افزودن یا کاستن ضمیر «و» فعل مفرد و جمع ماضی به یکدیگر

تبدیل می شوند.

۲- ب: در فعل های مضارع:

يَجْعَلُ: قرار می دهد	←	يَجْعَلُونَ: قرار می دهند
يَفْعَلُونَ: انجام می دهند	←	يَفْعَلُ: انجام می دهد
يُجَادِلُ: گفت و گو می کند	←	يُجَادِلُونَ: گفت و گو می کنند
يَتَذَكَّرُونَ: پند می گیرند	←	يَتَذَكَّرُ: پند می گیرد
يَشَاءُ: می خواهد	←	يَشَاءُونَ: می خواهند
يَأْتِي: می آید	←	يَأْتُونَ: می آیند
يَدْعُو: فرامی خواند	←	يَدْعُونَ: فرامی خوانند
يَسْتَوِي: مساوی است	←	يَسْتَوُونَ: مساوی هستند

* * *

تَعْلَمُ: می دانی	←	تَعْلَمُونَ: می دانید
تَعْمَلُونَ: عمل می کنید	←	تَعْمَلُ: عمل می کنی
تَشَاءُ: می خواهی	←	تَشَاءُونَ: می خواهید
تُخْرِجُ: خارج می کنی	←	تُخْرِجُونَ: خارج می کنید

همان طور که ملاحظه می کنید با افزودن یا کاستن «و» فعل مفرد و جمع مضارع به یکدیگر

تبدیل می شوند. توجه کنید گروه اول این افعال با حرف «ی» شروع می شود، این افعال غائب هستند

و فاعل آن ها «او» یا «آن ها» است و گروه دوم با حرف «ت» شروع می شوند، این افعال مخاطب هستند

و فاعل آن ها «تو» یا «شما» است.

۳-ب: در فعل‌های امر:

إِصْبِرْ: شکیبایی کن	←	إِصْبِرُوا: شکیبایی کنید
أَعْبُدْ: عبادت کن	←	أَعْبُدُوا: عبادت کنید
تَوَكَّلْ: توکل کن	←	تَوَكَّلُوا: توکل کنید
اتَّبِعْ: تبعیت کن	←	اتَّبِعُوا: تبعیت کنید
أَمِنْ: ایمان بیاور	←	أَمِنُوا: ایمان بیاورید
جَاهِدْ: جهاد و تلاش کن	←	جَاهِدُوا: جهاد و تلاش کنید

همان‌طور که ملاحظه می‌کنید، با افزودن یا کاستن ضمیر «و» فعل مفرد و جمع امر به یکدیگر تبدیل می‌شوند.

تذکر: با توجه به توضیحات فوق، از این جلد به بعد، در صورتی که یکی از افعال مذکر و مؤنث ماضی یا یکی از افعال مفرد و جمع ماضی، مضارع و امر معنا شده باشد، فعل دیگر مشابه آن، معنا شده به حساب می‌آید و دیگر معنا نمی‌شود. از این رو مثلاً اگر به فهرست کلمات مراجعه کردید و کلمه «دَخَلَ» را نیافتید می‌توانید کلمه‌ی «دَخَلُوا» را بجوئید تا با دریافت معنای آن، معنای کلمه «دَخَلَ» را نیز حدس بزنید.

۴- همان‌طور که می‌دانید، با افزودن حرف «لا» بر سر فعل مضارع، آن فعل منفی می‌شود؛ مانند:

يَشْكُرُونَ: شکر می‌کند ← لَا يَشْكُرُونَ: شکر نمی‌کند

به تناسب کاربرد کلمه، گاهی فعل مثبت و گاهی فعل منفی معنا شده است. برای اطمینان بیشتر از معنا شدن یک فعل، خوب است در فهرست کلمات علاوه بر جست‌وجوی معنای فعل مثبت، فعل منفی را نیز جست‌وجو کنید؛ به عبارت دیگر ممکن است «يَشْكُرُونَ» معنا نشده باشد، ولی «لَا يَشْكُرُونَ» معنا شده باشد.

۵- گاهی شکل ظاهری و معنای فعل مضارع دچار کمی تغییر می‌شود. برخی از این موارد به

شرح زیر است:

الف- حرف «لَمْ» بر سر فعل مضارع می‌آید. در این صورت معنای فعل به ماضی منفی تبدیل

شده، آخر فعل‌های مفرد ساکن و «نَ» فعل‌های جمع حذف می‌شود، مانند:

يَجْعَلُ: قرار می‌دهد ← لَمْ + يَجْعَلْ = لَمْ يَجْعَلْ: قرار نداد

يَتَّخِذُ: می گیرد ← لَمْ + يَتَّخِذُ = لَمْ يَتَّخِذْ: نگرفت
 تُؤْمِنُونَ: ایمان می آورید ← لَمْ + تُؤْمِنُونَ = لَمْ تُؤْمِنُوا: ایمان نیاوردید
 ب- حرف «أَنَّ» بر سر فعل مضارع می آید. در این صورت معنای فعل به نفی همیشگی (هرگز نه) تبدیل شده، آخر فعل های مفرد فتحه می گیرد و «نَ» فعل های جمع حذف می شود؛ مانند:

تَجِدُ: می یابی ← لَنْ + تَجِدُ = لَنْ تَجِدَ: هرگز نمی یابی
 يُقْبَلُ: پذیرفته می شود ← لَنْ + يُقْبَلُ = لَنْ يُقْبَلَ: هرگز پذیرفته نمی شود
 تَنَالُونَ: می رسید ← لَنْ + تَنَالُونَ = لَنْ تَنَالُوا: هرگز نمی رسید
 ج- حرف «لِ» یا «أَنَّ» بر سر فعل مضارع می آید. در این صورت معنای فعل از مضارع اخباری به مضارع التزامی تبدیل شده، آخر فعل های مفرد فتحه می گیرد و «نَ» فعل های جمع حذف می شود، مانند:

يُذْهِبُ: می برد ← لِي + يُذْهِبُ = لِيُذْهِبَ: تا ببرد
 يَكْفُرُونَ: کافر می شوند ← لِي + يَكْفُرُونَ = لِيَكْفُرُوا: تا کافر شوند
 يُتِمُّ: تمام می کند ← أَنْ + يُتِمُّ = أَنْ يُتِمَّ: تا (این که) تمام کند
 تُحِبُّونَ: دوست می دارید ← أَنْ + تُحِبُّونَ = أَنْ تُحِبُّوا: که دوست دارید
 تَعْلَمُونَ: می دانید ← لِي + تَعْلَمُونَ = لَتَعْلَمُوا: تا بدانید
 نَبْلُو: می آزماییم ← لِي + نَبْلُو = لِنَبْلُو: تا بیازماییم

تذکر: با توجه به توضیحات فوق از این جلد به بعد هر کدام از افعال مضارع که معنا شده باشد، فعل مضارع نظیر آن معنا شده تلقی می شود. شما می توانید با استفاده از نکات بسیار ساده و پرکاربرد فوق، معنای بسیاری از موارد مشابه در فعل مضارع را حدس بزنید.

امید است با علاقه و تلاش بیشتر و برنامه ی منظم و مستمر، موجبات بهره مندی کامل تر خود را از قرآن کریم فراهم آورید و بیش از پیش با آن مانوس شوید. چنانچه نظر یا پیشنهادی درباره ی این مجموعه دارید، لطفاً از طریق ناشر محترم در اختیار ما بگذارید. پیشاپیش از لطف شما سپاسگزاریم. در پایان از همه ی عزیزانی که در آماده سازی و تصحیح این کتاب ما را یاری کردند به ویژه آقای محمد قدوسی که با تذکرات خویش موجب دقت و صحت بیشتر مطالب کتاب شدند، سپاسگزاری می شود.

مؤلفان